

Asia: VN/24082/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Palta kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta.

Palta on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme yli 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsenyritystämme. Työllisyyden tuleva kasvu nojaa vahvasti palvelualoihin – uudet yritykset ja työpaikat syntyvät yksityisiin palveluihin ja julkisten työvoimapalvelujen toimivuus on Suomelle välttämätöntä. Palta myös edustaa laajasti henkilöstöpalvelualaa (yksityisiä palveluntuottajia), jotka ovat merkittävässä roolissa osaajapulan ratkaisemisessa ja työllisyyden edistämisessä.

Petteri Orpon hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättävän työntekijän oleskelulupa-erillinen tuloraja, jonka taso määritellään valtioneuvoston asetuksella. Hallitusohjelman mukaisesti tulorajaa nostettaisiin siten, että se on alakohtainen TES:n minimi, kuitenkin vähintään 1600 euroa kuukaudessa. Lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä keskeisin ehdotus on lisätä työntekijän oleskelulupa-asetuksenantovaltuutus, joka mahdollistaa erillisen minimitulorajan asettamisen. Hallitusohjelma sisältää myös kirjauksen siitä, että nopealla aikataululla selvitetään oleskelulupien tulorajojen korottamisen vaikutukset työvoiman saatavuuteen ja julkiseen talouteen. Esityksen tavoitteena on varmistaa, että työhön tulevalle maahanmuuttajalle on todellinen mahdollisuus elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla ja lisätä kokoaikatyön määrää Suomessa.

Palta ei pidä ehdotettuja muutoksia tarpeellisina eikä näe tarvetta nykyisen lainsäädännön muutokseen. Palta myös korostaa, että vähimmäispalkoista sopiminen kuuluu vain yksin työelämän osapuolille. Ehdotettu asetuksenantovaltuutus tulisi lisäämään epävarmuutta yritysten rekrytointeihin, hidastaisi Suomen tavoitetta houkutellessa myös korkeamman tason osaajia maahan

sekä heikentäisi maassa jo olevien maahanmuuttajien työllisyyttä. Kiireellä rakennettu hallituksen esitys ei myöskään sisällä laadukasta vaikutusten arviointia ja tästä näkökulmasta lain esityöt on tehty kehnosti. Esitöissä on todettu, ettei ehdotuksella ole juurikaan vaikutuksia julkiseen talouteen ja vastaavasti se voi tuottaa häiriöitä työmarkkinoille. Edelliset havainnot puoltavat johtopäätöstä, että lakiehdotus on tarpeeton.

Hallituksen esityksen esityöt ovat puutteelliset ja vähimmäispalkoista sopiminen kuuluu vain työelämänsopuolille

Palta näkee ongelmallisena, että hallituskirjauksen mukaiset selvitykset eivät ole valmistuneet HE:n lausuntokierroksen yhteyteen, ehdotuksen vaikutuksia työvoiman saatavuuteen ja julkiseen talouteen ei ole lausuntoa annettaessa käytettävissä. Tästä näkökulmasta ehdotettujen lakimuutosten esitöitä ei ole tehty tietoon perustuen. Ehdotettujen muutosten toimeenpanossa on kiirehditty selvästi laadun kustannuksella, joka puolestaan on johtanut pinnalliseen lakivalmisteluun ja johtaa siten myös näennäiseen lausuntokierrokseen.

Palta muistuttaa, että valtion ei tule suoraan tai edes välillisesti asettaa vähimmäisansiovaatimuksia ja vähimmäispalkoista sopiminen kuuluu yksin työelämän osapuolille. Nyt lausunnolla olevilla ehdotetuilla lakimuutoksilla valtio ottaisi tämän roolin itselleen, mahdollistaisi tason säätelyn ennakoimattomasti ja pahimmillaan muutoksia palkkatasoon olisi mahdollista tehdä aina vallassa olevien poliittisten ilmapiirien tahtoa mukaillen.

Joidenkin Paltan edustamien alojen (kuten lentoliikenne- ja kuljetusalan alihankintayritysten matkustamohenkilöstön sekä sanomalehtien varhaisjakeluhenkilöstön) työlupien palkat ovat olleet vertailuissa alle hallitusohjelmassa esitetyt 1600 euroa. Lisäksi yritystoiminnan luonteesta johtuen henkilöstöä toimialoille rekrytoidaan osa-aikatyöhön. Ehdotettu oleskeluluvan tulorajan nosto vaikeuttaisi osa-aikaisen työvoiman saatavuutta, aiheuttaisi työvoimakustannusten nousua, yritysten kannattavuuden heikentymistä sekä vaikeuttaisi muun muassa muutoinkin hankalassa globaalissa kilpailuasetelmassa olevia toimialoja. Pahimmillaan muutokset voivat myös kiihdyttää työn alihankintaa yrityksiltä, jotka voivat lähettää työvoimaa toisesta EU-jäsenvaltiosta.

Jos kuitenkin ehdotetussa lainsäädäntöhankkeessa edetään, niin työperusteisen oleskeluluvan vähimmäisansiona on oltava ehdottomasti alan työehtosopimuksen vähimmäispalkka. Oleskeluluvan perusteena tarkasteltaviin ansioihin on luettava henkilön kaikki työstä saamat tulot (ml. työehtosopimusten mukaiset veronalaiset lisät), joiden määrän työnantaja pystyy luotettavasti arvioimaan. Lisäksi vähimmäistulo vaatimuksessa on huomioitava haja-asutusalueiden edullisemmat asumiskustannukset verrattuna kasvukeskuksiin. Menettelyä puoltaisi myös se, että valtaosassa vertailumaista työntekijän oleskeluluvan vähimmäispalkkavaatimus on työehtosopimuksen mukainen palkka.

Hallitusohjelmaan kirjattu työperusteisen oleskeluluvan tuloraja asettaa matalapalkka-aloilla työskentelevät epätasa-arvoiseen asemaan, koska esimerkiksi kouluttautuminen työnantajan rahoittamana korkeamman palkan tehtäviin on tehty vaikeaksi. Esimerkiksi oppisopimuksen tai perehdytysjakson ajalta palkka on pääsääntöisesti pienempi kuin työskentely valmiina asiantuntijana – menettelystä on sovittu yleensä työehtosopimuksissa.

Esityksen sisältämä asetuksenantovaltuutus luo ennakoimattomuutta ja heikentää pahimmillaan työllisyyttä.

Lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä todetaan, että lakimuutoksen vaikutukset yrityksiin liittyvät asetuksella asetettavan tulorajan tasosta sekä mahdollisuudesta muuttaa nopeastikin asetuksella tulorajaa. Palta pitää ehdotettu asetuksenantovaltuutusta ongelmallisena, koska jo mahdollisuus tulorajan nopeisiin muutoksiin lisää ennakoimattomuutta ja epävarmuutta rekrytointeihin. Yritykset ovat ennakoineet, että epävarmuus voi jopa heikentää työllisyyttä kun uusia henkilöitä ei uskalleta palkata vaan työt järjestetään uudelleen nykyisen henkilöstön kesken tai suunniteltu toiminnan kasvu jää jopa toteutumatta. Asetuksen tuloraja myös pakottaa yritykset nykyistä useammin tarjoamaan kokoaikatyötä työntekijöille, vaikka osa-aikatyö on monien työntekijöiden elämäntilanteeseen parhaiten sopiva ja toivottu työntekemisen tapa. Palvelualoilla on myös iso joukko yrityksiä, joiden tarjolla olevan työn määrä vaihtelee kysynnän mukaan ja tähän osa-aikatyö on ainoa ratkaisu.

Palta muistuttaa, että jo nyt yritykset ovat indikoineet, että ehdotettu tulorajan nosto tulee vähentämään työntekijöiden työperäistä maahanmuuttoa aikana jolloin Suomi tarvitsee kipeästi uusia ihmisiä ja monet alat kärsivät työntekijätason osajapulasta. Tutkimuksissa on lisäksi osoitettu, että ns. matalapalkka-alojen työvoiman tarjonnan lisääntyminen nostaa parhaimmillaan myös korkeastikoulutettujen työntekijöiden kysyntää. Suomen tavoitellessa korkeakoulutettuja korkeamman tuottavuuden osajia maailmalta, on samalla pidettävä huolta ettei maahanmuuttoa matalapalkka-aloihin tyrehdytetä. On vaarallista, että lakiehdotuksella todennäköisesti lisätään yritysten työvoimakustannuksia ja heikennetään kasvuun tarvittavien osaajien saatavuutta

Mikäli lainsäädäntöhanketta edistetään pitää Palta tärkeänä, että esitettyyn valtioneuvoston asetukseen saadaan ennakoitavuutta määrittelemällä lain esitöissä vielä tarkemmin prosessi, jonka pohjalta palkkarajan mahdolliseen tarkistamiseen päädytään sekä korostamalla asetuksen yhteydessä, että asetuksen antaminen perustuu aina läpinäkyviin sekä luotettaviin selvityksiin vaikutuksista yritysten kilpailukyvyille, kansantaloudelle, ammatti- ja alakohtaiselle osaajien saatavuudelle sekä kansalliselle vetovoimalle osaajien kohdemaana.

Kunnioittavasti,

Tatu Rauhamäki

Johtaja, elinkeinopolitiikka

Palvelualojen työnantajat Palta Ry

Milka Kortet

Johtava asiantuntija, elinkeinopolitiikka

Palvelualojen työnantajat Palta Ry

Kortet Milka

Palvelualojen työnantajat Palta ry. - Palta ry/Elinkeinopolitiikka